

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA nr. 406 din 12.05.2021

Dosar nr.: 393/2020

Petiția nr.: 3231/03.06.2020

Petentă:

Reclamat:

Obiect: Petenta reclamă încălcarea demnității prin folosirea de către persoana reclamată a apelativului „bătrână” și cu „statut de pensionară” în cadrul ședinței din 11.03.2020 când a avut loc întâlnirea echipelor de negociere dintre Filiala USR Vaslui și Filiala PLUS Vaslui pentru negocierea pozițiilor comune de pe lista comună a candidaților Alianței USR – PLUS pentru Consiliul Local.

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul petentei

1.

Numele, domiciliul ales și sediul părților reclamate

2.

II. Procedura de citare

3. Prin adresele nr. 3231/25.06.2020, respectiv 3810/25.06.2020 s-a realizat citarea părților în conformitate cu măsurile dispuse având în vedere contextul evoluției situației epidemiologice determinate de răspândirea coronavirusului SARS-CoV-2, cu solicitarea de a fi transmise completări la petiție, respectiv punctul de vedere în scris (precum și orice alte acte sau dovezi), soluționarea speței urmând a se face în lipsă, odată cu exprimarea acordului părților din dosar, în termenul dat.

4. Odată cu fixarea audierilor în cauză, s-au solicitat petentei probe în vederea stabilirii faptei de discriminare.

5. În data de 09.07.2020, reclamatul a solicitat pe e-mail să fie audiat la sediul C.N.C.D.

6. În temeiul art. 20, alin. 4, din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, prin intermediul adreselor nr. 8212/24.12.2020 a citat părțile pentru data de 15.01.2021.

7. Procedura de citare a fost legal și complet realizată, cu prezentarea reclamatului.

8. Prin adresa nr. 736/01.02.2021, au fost comunicate reciproc părților punctul de vedere depus la dosar de reclamat, respectiv notele scrise depuse de petentă, împreună cu materialul probator, declarațiile de martori cu eludarea datelor de

identificare ale acestora, în vederea formulării concluziilor scrise.

III. Susținerile părților

Susținerile petentului

9. Prin memoriul înregistrat la C.N.C.D. cu nr. 3231/03.06.2020, petenta precizează că în cadrul ședinței din 11.03.2020 a avut loc întâlnirea echipelor de negociere dintre Filiala USR Vaslui și Filiala PLUS Vaslui pentru negocierea pozițiilor comune de pe lista comună a candidaților Alianței USR – PLUS pentru Consiliul Local.

10. Reclamatul, care făcea parte din acea comisie de negociere din partea PLUS, în momentul în care s-a ajuns la poziția nr. 4 unde se afla petenta, a adus ca argument, în mod disprețuitor, faptul că nu este o persoană potrivită pentru a ocupa acel loc, posibil eligibilă, deoarece ar fi "bătrână" și are "statut de pensionară", fapt pentru care, în aprecierea petentei, a fost subclasată pe poziția numărul 6.

11. Astfel, petenta reclamă încălcarea prevederilor art. 15 din O.G. nr. 137/2000 și solicită aplicarea amenzii contravenționale, obligarea părții reclamate de a publica în mass-media a rezumatului hotărârii de constatare, precum și orice măsură necesară pentru înlăturarea consecințelor acestei fapte.

12. Petenta face referire la depoziții de martori, înregistrare audio / video relevante, fără a le atașa la memoriu, fapt pentru care, prin citația emisă nr. 3231/25.06.2020, s-a solicitat transmiterea acestora la dosarul cauzei.

13. Prin adresa nr. 4409/22.07.2020, petenta transmite declarațiile martorilor și datele cu 20.07.2020, completând memoriul inițial cu indicarea articolelor 1 alin. 1, art. 2 alin. 1 și alin. 5, art. 4 și art. 5 din O.G nr. 137/2000 și a art. 16 din Constituția României, punctând, de asemenea faptul că reclamatul poate fi un consilier local al municipiului Vaslui, iar comunitatea din județ este constituită și din persoane în vârstă și pensionare.

14. declară că în data de 11.03.2020 a făcut parte din comisia de negociere din partea USR Vaslui pentru negocierea pozițiilor aflate pe lista comună pentru Consilieri Locali ai mun. Vaslui a partidelor politice USR și PLUS și confirmă că reclamatul s-a adresat cu afirmația că petenta este în vârstă și pensionară, atunci când s-a discutat cui să-i revină poziția nr. 6 de pe lista comună a Alianței USR – PLUS, acesta a manifestat un comportament activ prin exprimarea unui tratament injust petentei.

15. Martorul precizează că în data de 11.03.2020 a participat la ședința de negociere dintre filiala USR Vaslui și filiala PLUS Vaslui, în calitate de membru USR și negociator, la fel cum reclamatul a participat în calitate de negociator din partea filialei PLUS Vaslui. În momentul în care a prezentat candidatul din partea PLUS, petenta ocupând poziția nr. 4 din partea USR, reclamatul l-a prezentat pe domnul drept o persoană tânără, venită din Diaspora, comparativ cu petenta, pensionară și în vârstă. Martorul mai adaugă că l-a surprins reacția reclamatului discriminatorie vis-a-vis de vârsta petentei.

16. Prin adresa nr. 4763/05.08.2020, petenta transmite în original declarațiile martorilor depuse la dosar anterior, datele cu 30.07.2020, cu aceleași susțineri.

17. Urmare a recitării dispuse în cauză, prin notele scrise înregistrate la C.N.C.D. sub nr. 208/14.01.2021, petenta dorește să menționeze că metoda de negociere discriminatorie folosită de reclamat l-a ajutat să ajungă consilier local al Primăriei Vaslui,

din dorința de a-și mări șansele pentru a deveni consilier local, a formulat contestație la candidatura petentei la Comisia de Integritate Națională a Alianței, contestație respinsă, întrucât obiectul sesizării reclamatului nu s-a regăsit în statutul Alianței.

18. Urmare a petiției adresate C.N.C.D., petenta precizează că au început o serie de efecte negative asupra sa, cum ar fi: teama colegilor de partid că ar fi "periculoasă, vocală și de neîncredere", presiunea, invitația de a părăsi partidul și chiar recunoașterea că la negocieri se pot folosi diverse practici, inclusiv "discriminarea", fiind invitată să meargă la mănăstire pentru gândirea sa ideală.

19. Petenta mai adaugă că, în sprijinul celor menționate, pentru a fi intimidată, i-a fost înaintată în data de 10.07.2020 notificarea nr. 74 din 10.07.2020 pe care o atașează la notele scrise.

20. Prin concluziile scrise înregistrate la C.N.C.D. sub nr. 1404/22.02.2021, urmare a luării la cunoștință a apărării formulate de reclamat, petenta precizează că însăși argumentele enumerate în întâmpinare sunt încărcate de opoziția acestuia pentru o egalitate la șanse între alte generații "tineri și bătrâni".

21. Referitor la capturile de ecran de care înțelege reclamatul să se prevaleze reclamatul în apărare, petenta menționează că a înțeles să folosească acea modalitate pentru a-i atrage atenția să-și ceară scuzele de rigoare, ceea ce nu a făcut imediat, ci dimpotrivă, a formulat sesizare la Comisia de Integritate ca să elimine o eventuală acțiune din partea petentei către C.N.C.D. și eliminarea sa ca persoană ingrată în rândul alianței Politice USR PLUS.

22. În ceea ce privește supozițiile reclamatului aduse în apărare raportat la martorii propuși de petentă, aceasta dorește să precizeze faptul că declarațiile martorilor au fost încă din luna august 2020, iar alegerile locale au avut loc pe data de 27.09.2020, moment la care nu se cunoștea șansa procentului de a fi consilier local.

Sușinerile reclamatului:

23. Reclamatul depune punct de vedere în cadrul ședinței de audieri din data de 15.01.2021, precizând următoarele:

- în data de 11.03.2020 a participat din partea partidului PLUS, filiala județeană Vaslui, la negocierile privind desemnarea candidaților comuni ai Alianței USR PLUS la alegerile locale care s-au desfășurat la sediul USR unde, au fost prezenți reprezentanți ai ambelor partide politice, desemnați să negocieze. Au fost, de asemenea, și excepții precum de la USR de exemplu, care nu avea mandat de negociere, dar a cerut permisiunea să participe, petenta nefiind prezentă la această negociere.
- Au fost prezenți, astfel, câte 4-5 persoane de la fiecare partid, președintele filialei Județene PLUS Vaslui, ., candidatul la Primăria Vaslui din partea USR, . Negocierile s-au purtat pe tonuri variate, dar întotdeauna politicoase, cu argumente solide, convingătoare, pe care fiecare vorbitor trebuia să le prezinte taberei adverse.
- Fiecare partid își desemnase candidații prin modalități specifice.
- Candidații USR au avut un soi de alegeri interne pentru desemnarea candidaților în care aceștia au venit sau nu, cu un proiect privind ceea ce intenționau ei să facă dacă vor ajunge să fie consilieri locali.

- Și în cadrul PLUS au avut loc alegeri, dar candidații au primit și puncte suplimentare dacă, de exemplu, erau femei sau tineri. Practic, în interiorul partidului s-a utilizat o discriminare pozitivă pentru aceste categorii de persoane, făcând să beneficieze de aceste avantaje.
- Reclamatul dorește să sublinieze astfel că nu exista poziția 4 asigurată pentru petentă pe o listă sau pentru oricine altcineva; colegii de la USSR au venit la negocieri cu o listă a lor unde petenta avea într-adevăr poziția patru, dar aceasta nu era decât provizorie, fiecare poziție fiind susceptibilă modificării în funcție de rezultatul negocierilor.
- Nu se discutau candidații de la partidul advers, fiecare încercând să-și prezinte candidații proprii într-o lumină cât mai favorabilă și să-i convingă pe cei din tabăra „adversă” că propriii săi candidați sunt mai competenți, vor fi mai acceptați de electoratul propriu și că sunt reprezentativi.
- Reclamatul adaugă că era imposibil, cu oameni extrem de sensibili la imaginea colegilor de partid, în condiții de negocieri aprinse, dar corecte, să se afirme despre un adversar ceva jignitor pentru a obține un loc pe listă, cu atât mai mult, ca această situație să se conserve și să fie acceptată de partid.
- Reclamatul precizează că la un moment dat a spus ceva legat de electoratul USSR-PLUS care este preponderent format din tineri și persoane calificate și care ar vota o persoană ca care este tânăr și are două facultăți, una de științe politice și una de medicină., afirmații la care aproape nimeni din USSR nu a reacționat, nici , nici , nici
- În acel moment, doamna a spus „Vrei să spui că doamna este bătrână și pensionară?”.
- În acest context, reclamatul subliniază faptul că nu spusese și nu lăsase de înțeles că petenta este bătrână și nu rostise acele cuvinte, cu atât mai puțin nu o făcuse cu dispreț așa cum se susține în plângere.
- Reclamatul dorește să precizeze că nu se putea spune ceva cu dispreț față de un coleg de la USSR, de către un membru al partidului advers, de față cu ei.
- Reclamatul adaugă că este profesor și diriginte de peste 22 de ani, în comunități sărace și cu populații de etnie romă și discursul corect față de orice categorie de persoane face parte din fișa postului și este întărit periodic de politică, implicarea sa nevizând ocuparea unei funcții, ci tocmai dorința de a participa la reformarea societății, iar reforma moravurilor este poate cea mai importantă.
- La acel moment, reclamatul menționează, fără a reține cu exactitate, că a replicat: „O respect pe doamna , respect și persoanele în vârstă și pensionarii. Consider că pot și trebuie să participe la viața politică. Nu am nimic împotriva”, având percepția că se dorea să-i fie induse vorbe pe care nu le spusese, fără ca alți participanți să adauge ceva, sau altcineva de la USSR.
- Negocierile au continuat pentru aproximativ o oră, reclamatul prezentându-l pe
- Reclamatul consideră că, dovadă pentru faptul că nimeni nu a considerat că ar fi fost ceva demn de remarcat, cel puțin inițial, este tocmai acceptarea sa pe o poziție eligibilă.
- Referitor la poziția 4 pe listă a petentei, reclamatul adaugă că PLUS își dorea două din primele patru locuri, fără să-i intereseze cine este pe aceste locuri, cine le pierde sau cine rămâne; reclamatul consideră că din întâmplare s-a nimerit ca poziția ocupată de acesta la final să o distribuie dincolo de poziția patru pe petentă, într-o poziție neeligibilă.

- Pe data de 13.03.2020, reclamatul precizează că a primit pe messenger mesaje: „Buna dimineața .Cunoști termenul „discriminare”.Este cazul sa folosesc împotriva ta înregistrarea in care imi diminueai competentele prin prisma vârstei si statutului social ? Aveam mai multe așteptări din partea ta .”

- Ulterior, reclamatul menționează că a încercat să-și prezinte scuze la telefon petentei, însă aceasta a refuzat orice comunicare, reproșându-i că a făcut reclamație la instanțele superioare de partid, în care a afirmat că a fost amenințat cu trimiterea în judecată pe baza unei înregistrări făcute în timpul unei negocieri, obținută de aceasta în mod ilegal. În acest sens, reclamatul dorește să sublinieze faptul că, din moment ce petenta nu a participat la ședință, în mod cert alți colegi i-au povestit, nemulțumirea fiind, de fapt, tocmai poziția eligibilă pe care a ocupat-o reclamatul, în dauna petentei.

24. Concluzionând, reclamatul apreciază că au fost vorbe scoase din context, unii dintre cei prezenți la ședință (președinți de organizație, membri în birouri de partid) dorind, probabil, să explice cum la negociere a fost pierdută tocmai poziția petentei.

25. Reclamatul adaugă că însuși unul dintre cei 2 martori propuși de petentă, domnul a afirmat, în urma unei discuții purtate cu acesta, că afirmațiile ar fi fost doar că ”*avem un candidat mai tânăr*”, după ce a fost prezentată petenta, urmând prezentarea domnului

26. Reclamatul susține că, din câte își amintește, a folosit formula ”un candidat tânăr”, afirmație ce deriva tocmai din evidenta tinerețe a candidatului față de chiar și persoana sa (33 de ani), precum și din coeficienții stabiliți în alegerile interne ale partidului PLUS (cu favorizarea tinerilor și a femeilor).

27. Referitor la declarația celui de-al doilea martor propus de petentă, doamna , reclamatul precizează că tocmai cu această persoană a avut în primă instanță o discuție, aceasta atrăgându-i atenția că, în opinia sa, face o nedreptate unui om, acesta i-a explicat cu răbdare că nu a vrut să jignească, că a vrut să spună altceva, că o respectă pe petentă, astfel cum respectă, în general, pensionarii și persoanele în vârstă.

28. Reclamatul adaugă că martora nu trebuia să fie prezentă la negociere, însă a fost primită, fiind singura care a stat până la capăt și intervenind la discursul său, fapt pentru care nu înțelege poziția ostilă pe care o manifestă în prezenta cauză dedusă analizei C.N.C.D.

29. Reclamatul dorește să mai precizeze că, prin prisma profesiei, interacționează în sens pozitiv cu multe persoane în vârstă, este cunoscut în alianță (USR PLUS) pentru faptul că îi place să vorbească mult cu oamenii (majoritatea de pe stradă sunt pensionari cu mult timp liber), că le înțelege marile necazuri (lipsa copiilor plecați în străinătate sau orașele mari, pensiile mici, faptul că au senzația că sunt trași pe sfoară, viața scumpă, singurătatea), fapt pentru care consideră că ar fi fost imposibil să o fi discriminat pe petentă cu intenție pe criterii de vârstă sau statut profesional.

30. Reclamatul atașează print-screen de pe conversația avută cu petenta pe messenger în data de 13.03.2020 și 2 declarații de martor:

- declară pe proprie răspundere în data de 11.01.2021 faptul că în data de 11.03.2020 a participat în calitate de membru al echipei de negociere din partea partidului PLUS, filiala județeană Vaslui, la negocierile privind desemnarea candidaților comuni ai Alianței USR PLUS la alegerile locale. În timpul întâlnirii s-au prezentat

diverse aspecte referitoare la ierarhizarea candidaților Alianței USR PLUS, la momentul discuției referitoare la persoana petentei fiind alături de reclamat, astfel că poate afirma că nu a sesizat niciun fel de jigniri adresate acesteia. Contextul în care a fost purtată discuția era de așa natură încât se făcea referire a candidatului , candidat susținut de reclamat, în baza criteriilor subiective de promovare a candidaților Alianței, cu referire la faptul că era mai tânăr, are studii solide, este antreprenor și are experiența constituirii Filialei PLUS Diaspora Italia de Nord. Aceste afirmații au fost prezentate în contextul în care profilul susținătorului partidului USR sunt oameni tineri, educați și implicați activ în viața politică a Alianței. Având în vedere experiența didactică pe care o deține de peste 35 de ani, martorul apreciază că poate face distincție între o argumentație obiectivă și un limbaj nepotrivit, astfel că apreciază că, este inadmisibil modul în care este tratat reclamatul, fiind amenințat cu dezvăluirea așa-zisei discriminări în presă. La scurt timp după primirea de către reclamat a amenințărilor petentei, martorul precizează că l-a îndemnat pe acesta să încerce să aplaneze conflictul, cu abordarea acesteia, moment în care reclamatul și-a arătat cele mai bune intenții, fără folos, însă. De asemenea, martorul mai adaugă că amenințările petentei au vizat o presupusă înregistrare a ședinței de negocieri la care însă nu a fost prezentă, persoanele prezente nefiind întrebate în acest sens pentru a-și da acordul asupra eventualelor înregistrări ale rundelor de negociere.

- declară că în cadrul ședinței din data de 13.03.2020 l-a auzit pe reclamat spunând următoarele: ”noi susținem că suntem un partid care promovează tinerii și de aceea propun un băiat tânăr, cu două facultăți”. La nivel personal, martorul dorește să adauge că îl cunoaște pe reclamat ca un om înțelept, echilibrat, calm, cu foarte mult respect, fără a-l auzi vreodată să jignească pe cineva.

V. Motivele de fapt și de drept

Cadrul legal aplicabil. Dreptul național și internațional aplicabil / jurisprudența

31. Prevederile legislative și jurisprudența relevante în prezenta cauză sunt următoarele:

1. Constituția României:

- **Art. 1 Statul român:** ”(...) (3) *România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.*

(...)”

- **Art. 4 Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni** ”(...) (2) *România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială.*”

- **Art. 16 Egalitatea în drepturi:** ”(1) *Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.*

(2) *Nimeni nu este mai presus de lege. (...)*"

• **Art. 29 Libertatea conștiinței:** "(1) *Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale.*

(2) *Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc.*

(3) *Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii.*

(4) *În relațiile dintre culte sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjbire religioasă.*

(5) *Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în azile și în orfelinate.*

(6) *Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine."*

• **Art. 30 Libertatea de exprimare** "(1) *Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.*

(2) *Cenzura de orice fel este interzisă.*

(3) *Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.*

(4) *Nici o publicație nu poate fi suprimată.*

(5) *Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.*

(6) *Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

(7) *Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.*

(8) *Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege."*

• **Art. 41 Munca și protecția socială a muncii** "(1) *Dreptul la muncă nu poate fi îngădit. Alegerea profesiei, a meseriei sau a ocupației, precum și a locului de muncă este liberă.*

(2) *Salariații au dreptul la măsuri de protecție socială. Acestea privesc securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, precum și alte situații specifice, stabilite prin lege. (...)"*

2. O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare

- **art. 2 alin. 1:** *"Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice."*

- **Art. 2 alin. 8:** *"Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație."*

- **Art. 15 Dreptul la demnitatea personală –** *"Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia."*

3. Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale:

- **Art. 10 Libertatea de exprimare** *"1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.*

2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești."

- **Art. 14 Interzicerea discriminării:** *"Exercițarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație."*

- **Art. 17 Interzicerea abuzului de drept:** *"Nici o dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de aceasta convenție."*

4. Decizia nr. 62 din 18.01.2007 a Curții Constituționale atestă faptul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi

sanționată chiar și penal: „*Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 din Codul penal, îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofensați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme.*”

5. Jurisprudența C.N.C.D. – Hotărârea Colegiului director al C.N.C.D. nr. 458/27.05.2020

Principiile de analiză

32. Curtea Constituțională a statuat în mod constat că „*principiul egalității implică un tratament egal pentru toți cetățenii aflați în situații egale*”. Totodată, Curtea Constituțională a reținut că „*principiul egalității consacrat de art. 16 alin. (1) din Constituție nu presupune uniformitate, așa încât, dacă:*

- *la situații egale trebuie să corespundă un **tratament egal**,*
- *la situații diferite, tratamentul juridic nu poate fi decât **diferit**. Egalitatea părților nu exclude, ci chiar implică un tratament juridic diferențiat*”.

33. Prin urmare, se poate vorbi de o posibilă **discriminare directă** în condițiile în care o persoană este tratată în mod nefavorabil, prin comparație cu modul în care au fost sau ar fi tratate alte persoane aflate într-o situație similară, iar motivul acestui tratament îl constituie o caracteristică concretă a acestora, care se încadrează în categoria „*criteriului protejat*”.

34. Pentru existența discriminării directe trebuie îndeplinite cumulativ următoarele **condiții**:

- existența unui tratament diferențiat manifestat prin: orice deosebire, excludere, restricție sau preferință;
- existența unui criteriu de discriminare;
- existența unui raport de cauzalitate între criteriul de discriminare și tratamentul diferențiat;
- tratamentul diferențiat trebuie să aibă ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a unui drept recunoscut de lege;
- existența unor persoane sau situații aflate în poziții comparabile.

35. Reținând în coroborare cu speța dedusă spre soluționare definiția discriminării, astfel cum este reglementată de articolul 2 alin. 1 din O.G. nr. 137/2000, Colegiul director se raportează, în ceea ce privește analiza unui act / a unei fapte care încalcă

dreptul la un tratament egal, la modul în care sunt întrunite cumulativ elementele constitutive ale art. 2 din O.G. nr. 137/2000. Astfel, pentru a ne situa în domeniul de aplicare al art. 2, alin. 1 *deosebirea, excluderea, restricția sau preferința* trebuie să aibă la bază unul dintre *criteriile* prevăzute de către art. 2, alin. 1 și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior.

36. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscut în general sub denumirea de **Convenția europeană a drepturilor omului**, în continuare **Convenția**) prevede, la art. 10 alin. 2, limitarea libertății de exprimare:

37. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa, libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care **Convenția** subliniază: „*comportă îndatoriri și responsabilități*”.

38. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie să îndeplinească următoarele condiții, elemente care sunt analizate în ordinea care urmează:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin:
 - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
 - calitatea normei juridice, și anume
 - accesibilitatea;
 - precizitatea;
 - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, care trebuie să fie prevăzută de **Convenție** (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);
- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

39. Prin urmare, eventuala limitare a dreptului la exprimare trebuie să fie expres prevăzută de lege (prevedere legală care, la rândul ei, trebuie să fie previzibilă și accesibilă), să urmărească un scop legitim, să fie necesară într-o societate democratică și proporțională cu scopul urmărit¹.

40. Pentru o analiză completă, trebuie analizate punctual cerințele impuse de C.E.D.O., după cum urmează.

Ingerința să fie prevăzută de lege

41. Prima cerință, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

42. Cu toate acestea, Colegiul apreciază că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „*prevederile ordonanței nu pot fi*

¹ Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801

interpretate în sensul restrângerii dreptului la liberă exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”,

43. Colegiul apreciază că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

44. Raportat la a doua cerință, **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de genul sau vârsta acestora.

45. Protecția demnității unei persoane aparținând unei categorii de persoane, minorități sau chiar a unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea demnității umane, ca drept constituțional protejat, conținutul declarațiilor publice în discuție, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele prevăzute de art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată:

- ✓ un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios;
- ✓ ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de genul căruia îi aparține.

46. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

47. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare **este necesară într-o societate democratică**.

48. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („*pressing social need*”).

49. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere.**²

50. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marja de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO³.

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare:

² Corneliu Bârsan, Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.

³ Vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49.

51. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, C.E.D.O. a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu, dintre care le redăm pe cele ce urmează:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale;

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător;

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități;

Aplicarea principiilor la speță

52. În fapt, Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra posibilei discriminări prin încălcarea tratamentului egal în ceea ce privește dreptul la demnitate pe criteriu de vârstă, dreptul la imagine al petentei, respectiv respectarea sau nu a limitei libertății de exprimare.

53. Colegiul director reține spre analiză faptul că în cadrul ședinței din 11.03.2020 a avut loc întâlnirea echipelor de negociere dintre Filiala USR Vaslui și Filiala PLUS Vaslui pentru negocierea pozițiilor comune de pe lista comună a candidaților Alianței USR – PLUS pentru Consiliul Local, ședință la care reclamatul a participat în calitate de negociator din partea filialei PLUS Vaslui. În momentul în care a prezentat candidatul din partea PLUS, reclamatul l-a prezentat pe domnul drept o persoană tânără, venită din Diaspora, comparativ cu petenta, pensionară și în vârstă, petenta ocupând poziția nr. 4 din partea USR.

54. În drept, coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul director trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

55. În considerarea incidenței obiectului petiției la câmpul de aplicare al O.G. nr. 137/2000 republicată, trebuie precizat că jurisdicția exercitată de C.N.C.D. este administrativ – jurisdicțională ce presupune o procedură specială, care se bazează pe principiul independenței organului care emite actul față de părțile din litigiu, cu asigurarea principiului contradictorialității și al dreptului la apărare.

56. Examinând conținutul petiției și legislația în vigoare, Colegiul director urmează a analiza modul în care mesajul transmis de reclamat, modul în care s-a exprimat ar fi putut aduce atingere dreptului la imagine al petentei prin lezarea demnității, astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

57. Pe fond, Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea personală, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și,

în consecință, s-ar impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

58. Având în vedere necesitatea analizei limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, Colegiul director s-a raportat la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O.).

59. În scopul de a determina dacă afirmațiile reclamatului, obiect al prezentei sesizări constituie un "discurs de ură", element de incitare la ură, Colegiul va examina: obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.

60. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să o prezinte pe petentă într-o ipostază degradantă, sau a fost un discurs politic, cu referire la un contracandidat. În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

Conținutul și contextul în care a avut loc afirmația

61. Colegiul ia act de susținerile reclamatului și ale martorilor propuși de părți și constată că în cadrul ședinței pentru negocierea pozițiilor comune de pe lista comună a candidaților Alianței USR – PLUS pentru Consiliul Local Vaslui, reclamatul, care a participat în calitate de negociator din partea filialei PLUS Vaslui, a prezentat candidatul din partea PLUS, domnul , drept o persoană tânără, venită din Diaspora, comparativ cu petenta, "pensionară" și "în vârstă", aceasta fiind reprezentantul USR pe lista de negociere dintre Filiala USR Vaslui și Filiala PLUS Vaslui.

62. Astfel, chiar dacă vârsta petentei nu a fost asociată în mod direct cu elemente denigratorii, tocmai prezentarea comparativă cu candidatul mai tânăr a presupus sublinierea vârstei acestuia drept un atuu, fapt care a condus, prin comparație, la evidențierea petentei, drept candidat, în sens negativ prin prisma vârstei.

63. Prin urmare, Colegiul apreciază că în prezenta cauză s-a depășit sfera libertății de exprimare întrucât chiar dacă referirea la petentă prin prisma vârstei a survenit în contextul prezentării candidatului susținut de reclamat, modul de prezentare a fost unul care a denigrat-o pe petentă, din moment ce a fost indusă ideea că, în contextul negocierii pozițiilor pe lista candidaților la alegerile pentru Consiliul Local Vaslui, ar fi de preferat un candidat tânăr.

64. Prin urmare, având în vedere contextul în care au fost făcute afirmațiile, dar mai ales modalitatea de exprimare, Colegiul director constată că în speță de impune o ingerință a statului prin constatarea și sancționarea faptei ca fiind o formă de discriminare, iar libertatea de exprimare este de natură a atinge o limită prin care să se încalce dreptul fundamental la demnitate, astfel încât în speță, dreptul la libertatea de exprimare devine secundar.

65. Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate sau o persoană ale cărei opinii formulate au un impact important, raportat la contextul în care sunt exprimate.

66. Colegiul reiterează faptul că este esențial pentru persoanele publice ca, atunci când se exprimă în public, să manifeste o responsabilitate corespunzătoare poziției lor. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general, cât și de către persoanele publice, rolul acestora fiind

deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără niciun fel de deosebire.

67. De asemenea, în luarea deciziei, Colegiul director se raportează la art. 30 din **Constituția României** care asigură libertatea de exprimare, și prevede, în același timp, și limitele acestei libertăți.

68. Astfel, Colegiul director subliniază faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale, are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare, în condițiile în care nu încalcă alte drepturi fundamentale.

69. Colegiul se raportează la jurisprudența CEDO care a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că **“libertatea de exprimare, garantată de art. 10 paragraf. 1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice”** și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, libertatea de expresie include **„nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică”**.⁴

70. Cu toate acestea, exercitarea libertății de exprimare comportă și limite, printre acestea regăsindu-se și dreptul la imagine. Concret, oricine dorește să-și exercite drepturile în temeiul art. 30 din Constituția României, respectiv art. 10 din CEDO este supus unor obligații și responsabilități, cum ar fi cea de a se abține de la a transmite mesaje care rănesc pe alții fără motiv și, prin urmare, nu contribuie la o dezbateră de interes public.

71. Toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar să se sancționeze orice formă de expresii sau mod de exprimare care promovează intoleranța. Se impune astfel descurajarea încălcării dreptului la demnitate, indiferent de calitatea persoanelor care comit o astfel de faptă.

⁴ CEDO, între altele, Lingens vs. Austria (nr. 9815/82, hotărârea din 08.07.1986), Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România.

72. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere **obiectivul urmărit de către partea reclamată, afirmațiile, contextul în care a avut loc, autorul afirmației**, constatăm că în speță s-au depășit limitele libertății de exprimare, astfel că fapta sesizată constituie contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

73. Având în vedere faptul că **partea reclamată și-a exprimat părerea de rău în cadrul ședinței de audieri față de cele petrecute, precum și faptul că afirmațiile în sine nu prezintă o gravitate însemnată, Colegiul director apreciază că nu se impune o limitare excesivă a libertății de exprimare**, fapt pentru care decide aplicarea sancțiunii contravenționale a avertismentului pe care o consideră efectivă, disuasivă și proporțională cu pericolul social al faptei săvârșite conform art. 26 alin. (1) din O.G. 137/2000 republicată coroborat cu art. 8 din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare**, republicată, cu unanimitatea membrilor prezenți la ședință

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate constituie discriminare conform art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din **O.G. 137/2000**, republicată și depășesc limitele libertății de exprimare prevăzute de art. 2 alin. (8) din același act normativ;
2. Sancționarea reclamatului cu avertisment conform art. 5 alin. (2) lit. a), coroborat cu art. 6 și 7 din O.G. nr. 2/2001;
3. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii: —

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată online în data de 12.05.2021 au fost: ASZTALOS Csaba Ferenc – Membru, DIACONU Adrian – Membru, GRAMA Horia – Membru (online), HALLER István – Membru, JURA Cristian – Membru, LAZĂR Maria – Membru (online), MOȚA Maria – Membru (online), OLTEANU Cătălina – Membru, POPA Claudia Sorina – Membru (online).

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

ASZTALOS CSABA FERENC

**Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Red.: C.J. și C.M.I.

Data redactării: 26.05.2021

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

